

АГРОХОЛДИНГ: СУТЬ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ЛАНЦЮГА ВАРТОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Грабек Ярослав Августович

викладач-стажист,

Уманський національний університет садівництва

Реформування аграрного сектору економіки України, насамперед земельних відносин, зумовило появу нової організаційно-правової форми бізнесу – агрохолдингів.

Під агрохолдингами зазвичай розуміють комерційно-орієнтовані групи юридично незалежних ферм і фірм, які:

- координуються центральною материнською компанією, що приймає стратегічні рішення щодо розвитку групи та її учасників;
- можуть належати інституційним або приватним інвесторам і можуть бути вертикально або горизонтально інтегрованими;
- можуть відрізнятися типом і кількістю інтегрованих етапів харчового ланцюга, ступенем юридичної та економічної самостійності дочірніх компаній, походженням капіталу і, нарешті, біржовою діяльністю [1].

Українські агрохолдинги найчастіше орієнтовані на виробництво й експорт зернових і олійних, сояшникової олії, цукру, соєвої олії, кормів, яєць і яєчних продуктів; птахівництво, експорт м'яса птиці; свинарство; скотарство; м'ясопереробку; послуги зберігання, логістики та дистрибуції [2].

Головною метою створення агрохолдингу є своєрідна відповідь аграрної економіки України вимогам ринку, спрямована на відновлення порушених міжгалузевих зв'язків сільськогосподарських і переробних підприємств, паритету цін між реалізованою сільськогосподарською продукцією та матеріально-технічними ресурсами промислового походження, завоювання нових секторів ринку і зниження витрат [3].

Перевагами агрохолдингів у порівнянні з іншими організаційно-правовими формами господарювання в агробізнесі є:

- реальна інтеграція сільського господарства, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції і торгівлі. В агрохолдингах внаслідок формування мережевої структури між підрозділами-підприємствами виникає можливість внутрішньої реалізації продукції, спільне використання ресурсів, поглиблення переробки сільськогосподарської продукції. Такий внутрішній механізм дозволяє уникати посередників й акумулювати більшу частку прибутку в межах холдингу;

- глибока переробка сільськогосподарської сировини;
- впровадження у виробництво наукових розробок в значно ширшій мірі, ніж це може бути здійснено в дрібних та середніх підприємствах [4].

Чи не найбільшою перевагою вертикально-інтегрованих агропромислових структур холдингового типу є можливість формування внутрішньо-корпоративного ринку в межах якого діють регульовані витрати, трансфертні ціни, система внутрішньо-групового кредитування [2]. Трансфертне ціноутворення – це збут товарів або послуг взаємозалежними особами за внутрішньо-фірмовими цінами, які є відмінними від ринкових [5]. Певна річ, що трансфертні ціни нижчі, ніж ринкові.

Організаційною альтернативою формування внутрішнього ланцюга вартості в рамках вертикально-інтегрованих агрокомпаній холдингового типу є розвиток сільськогосподарськими товаровиробниками власної переробки – за рахунок власних чи кооперативних переробних потужностей. З точки зору соціальної спрямованості аграрного виробництва – це більш продуктивна форма розвитку внутрішнього ланцюга вартості порівняно із агрохолдингами. Пояснюється це тим, що стратегія розвитку вітчизняних агрохолдингів має у своїй основі експортну орієнтацію господарської діяльності [6; 7; 8]. Крім того, агрохолдинги особливо не переймаються розвитком соціальної сфери сільських територій [9; 10]. Натомість малі та середні сільськогосподарські товаровиробники зорієнтовані на внутрішній ринок і зацікавлені у розвитку соціальної сфери села, оскільки це безпосереднє середовище їх життєзабезпечення.

Список використаних джерел:

1. What is an agroholding? *Large Scale Agriculture*. 31 грудня 2017 р. URL: <https://www.largescaleagriculture.com/home/news-details/what-is-an-agroholding/>
2. Агрохолдинг. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Агрохолдинг>
3. Драган О.О., Зубченко В.В. Особливості функціонування аграрних холдингових компаній в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 5. С. 44–50. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.5.44>
4. Дудар Т.Г., Галушак В.В. Агрохолдинги у системі агропромислової інтеграції, оцінка їх потенціалу та ринкових позицій. Тернопіль : СМП «ТАЙП», 2011. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/10366/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f.pdf>
5. Трансфертне ціноутворення. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Трансфертне_ціноутворення
6. Дубровик А., Калінчак М. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України: чи існує вона? *День*. 2013. URL: <https://day.kyiv.ua/article/ekonomika/strategiya-rozvytku-agrarnoho-sektoru-ekonomiky-ukrayiny-chy-isnyue-vona>
7. Кирилов Ю.Є. Роль та місце агрохолдингів в подальшому розвитку аграрного сектору економіки України. *Таврійський науковий вісник*. 2014. № 87. С. 237–249.
8. Карасьова Н.А. Бізнес-середовище експортоорієнтованих товаровиробників аграрного сектора. *Агросвіт*. 2016. № 23. С. 15–23.

9. Дяченко М.І. Агрохолдинги та їх наслідки для села. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2018. Випуск 92. Частина 2. С. 126–134.

10. Нагернюк Д.В., Непочатенко О.О. Проблеми та перспективи розвитку сільських територій в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 27. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-37>